

OBSAH

<i>Předmluva</i>	5
------------------	---

ÚVOD

Kapitola I. Filosofie, její předmět a místo mezi ostatními vědami	9
1. Vývoj představ o předmětu filosofie	11
2. Základní otázka filosofie	13
3. Dialektika a metafyzika	20
4. Předmět marxisticko-leninské filosofie a její vztah k ostatním vědám	22
5. Stranickost filosofie	28
Kapitola II. Vznik a vývoj marxistické filosofie	33
1. Sociálně ekonomické a politické předpoklady vzniku marxismu	33
2. Teoretické zdroje dialektického a historického materialismu	35
3. Marxistická filosofie a velké přírodovědecké objevy v polovině XIX. století	38
4. Vytvoření dialektického a historického materialismu — revoluce ve filosofii	40
5. Leninovo rozvinutí marxistické filosofie	46

DIALEKTICKÝ MATERIALISMUS

Kapitola III. Hmota a základní formy její existence	55
1. Filosofický pojem hmoty	55
2. Pohyb a jeho základní formy	62
3. Prostor a čas	67
4. Jednota světa	75

Kapitola IV. Vědomí jako vlastnost vysoce organizované hmoty	80
1. Vědomí — funkce lidského mozku	80
2. Vědomí — nejvyšší forma psychického odrazu objektivního světa	83
3. Vývoj forem odrazu	90
4. Vědomí a řeč. Jejich vznik a vzájemná souvislost	92
5. O modelování myšlení	96
Kapitola V. Obecné dialektické zákony vývoje	99
1. Materialistická dialektika jako věda o všeobecné souvislosti a vývoji	99
2. Zákon vzájemného přechodu kvantitativních a kvalitativních změn	103
3. Zákon jednoty a boje protikladů	111
4. Zákon negace negace	120
Kapitola VI. Kategorie materialistické dialektiky	127
1. Obecná charakteristika kategorií dialektiky	127
2. Jedinečné, zvláštní a obecné	130
3. Příčina a účinek	134
4. Nutnost a nahodilost	140
5. Možnost a skutečnost	144
6. Obsah a forma	147
7. Podstata a jev	150
Kapitola VII. Podstata lidského poznání	154
1. Materialistická dialektika — marxisticko-leninská teorie poznání	154
2. Subjekt a objekt	157
3. Praxe. Společensko-dějinný charakter poznání	160
4. Vědění jako duchovní osvojení skutečnosti. Princip odrazu	162

5. Jazyk jako forma existence vědění. Znak a význam	164
6. Objektivní pravda	168
7. Kritérium pravdivosti vědění	172
Kapitola VIII. Dialektika procesu poznání	176
1. Poznání jako jednota smyslového a racionálního	176
2. Typy poznání: empirické a teoretické, abstraktní a konkrétní. Jednota analýzy a syntézy	180
3. Historické a logické. Formy myšlenkové reprodukce objektu	185
4. Dialektika a formální logika	190
5. Vznik a vývoj vědecké teorie. Intuice	192
6. Praktická realizace vědění	196
7. Vědění a hodnota	199
Kapitola IX. Metody, postupy a způsoby vědeckého zkoumání	202
1. Představy o metodách vědeckého zkoumání	202
2. Metody získávání empirických poznatků	205
3. Metody rozvoje vědění	207

HISTORICKÝ MATERIALISMUS

Kapitola X. Historický materialismus jako věda	215
1. Vznik historického materialismu	215
2. Předmět historického materialismu	218
3. Zákony vývoje společnosti a jejich objektivní charakter	222
4. Uvědomělá činnost lidí a její role v dějinách. Svoboda a nutnost	228
Kapitola XI. Materiální výroba — základ společenského života	233
1. Společnost a příroda a jejich vzájemné působení	233

2. Společenské výrobní síly. Člověk v systému výrobních sil	245
3. Výrobní vztahy	253
4. Dialektika vývoje výrobních sil a výrobních vztahů	256
Kapitola XII. Společenskoekonomická formace. Jednota a mnohotvárnost světodějného procesu	264
1. Pojem společenskoekonomické formace	264
2. Struktura společenskoekonomické formace. Základna a nadstavba	267
3. Jednota a mnohotvárnost historického procesu	273
Kapitola XIII. Třídy a třídní boj	281
1. Vznik a podstata tříd	281
2. Sociální struktura a její změny	287
3. Třídní zájmy a třídní boj. Formy boje a třídní organizace	294
4. Historická nevyhnutelnost likvidace tříd	303
Kapitola XIV. Historické formy lidského společenství. Kmen, národnost, národ	311
1. Rod a kmen jako historické formy lidského společenství v předtřídní společnosti	311
2. Vznik tříd a rozvoj forem lidského společenství. Národnost. Národ	312
3. Národnostní vztahy za kapitalismu	316
4. Komunismus a budoucnost národů	322
Kapitola XV. Politická organizace společnosti	325
1. Přejít od nepolitické (občinné) organizace společnosti k politické	325
2. Rozvoj politické organizace a její úloha v životě společnosti	331

3. Politická organizace socialistické společnosti	397
4. Současná historická epocha a politická organizace společnosti	342
Kapitola XVI. Sociální revoluce	345
1. Sociální revoluce jako zákonitost směny společensko-ekonomických formací	346
2. Historické typy revolucí	353
3. Objektivní podmínky a subjektivní faktor revoluce	357
4. Charakter současného světového revolučního procesu	363
Kapitola XVII. Struktura a formy společenského vědomí	372
1. Pojem duchovní kultury	372
2. Psychologie a ideologie	374
3. Formy společenského vědomí. Jejich sociální funkce a zvláštnosti	380
4. Relativní samostatnost společenského vědomí. Souvislost a vzájemný vliv forem společenského vědomí	395
5. Společenské a individuální vědomí	399
6. Boj idejí v současné epoše	401
Kapitola XVIII. Věda a její místo a úloha v životě společnosti	404
1. Věda jako zvláštní jev společenského života	404
2. Historické zákonitosti rozvoje vědy. Věda o přírodě a společnosti	409
3. Vědeckotechnická revoluce a boj dvou světových soustav	416
Kapitola XIX. Společnost a osobnost	424
1. Co je to osobnost	424
2. Zájmy společnosti, sociální skupiny a osobnosti	428
3. Kolektiv a osobnost	432

Kapitola XX. Úloha lidových mas a osobnosti v dějinách	439
1. Idealistické názory na úlohu lidu a osobnosti v dějinách	439
2. Vědecký názor na úlohu lidových mas v dějinách	443
3. Úloha osobnosti v dějinách	447
4. Historická úloha vůdců dělnické třídy a socialistické revoluce	451
Kapitola XXI. Historický pokrok	456
1. Podstata historického pokroku	456
2. Kritérium historického pokroku	462
3. Antagonistický charakter společenského pokroku v třídních vykořisťovatelských společnostech	464
4. Odlišné rysy historického pokroku v podmínkách socialismu	466
5. Problém historického pokroku v současné buržoazní sociologii	469
KRITIKA SOUČASNÉ BURŽOAZNÍ FILOSOFIE A SOCIOLOGIE	
Kapitola XXII. Současná buržoazní filosofie	477
1. Obecná krize kapitalismu a zvláštnosti moderního idealismu	477
2. Novopozitivismus — idealistická „filosofie vědy“	481
3. Současný iracionalismus. Existencialismus	487
4. Náboženská filosofie XX. století. Novotomismus	496
Kapitola XXIII. Současná buržoazní sociologie	506
1. Buržoazní filosofie dějin	507
2. Současné buržoazní sociologické teorie	513
3. Buržoazní empirická sociologie	520
<i>Závěr</i>	525